

ВАРНЕНСКИ КОРЕНЯКЪ

Органъ на Културно-просеѣтното Икономическо Дружество „Варненски Коренякъ“

Броя
3 лв.

Год. абонаментъ 25 лв.
Излиза ежемесечно.

Редакция и администрация въ клубъ
— Варна, ул. „6 Септемврий“ № 23.

Обявления се приематъ
по споразумѣние.

Броя
3 лв.

За нашето лозарство.

Напоследъкъ се забелязва голямъ интересъ къмъ лозарството въ града ни.

Изглежда, гражданството и общественитѣ фактори да съзнаватъ, че трѣбва да се работи съ по-голямо усърдие въ тази областъ, въ която може да се разчита на значителни резултати отъ поминъченъ характеръ.

Рабира се, това е едно добро указание, че започваме да схващаме опущенията, които сме допуснали до сега къмъ нашето лозарство. Но още не следва, че фактически пристъпваме и къмъ разрешението на редица въпроси и реализирането на дѣло онова, за което често говоримъ и признаваме, че би било хубаво да се постигне.

За да дойдемъ до тамъ, ние ще трѣбва да се отърсимъ отъ увлечението, особено управата на Варненската градска община, да виждаме единственъ спасителенъ пътъ за града ни въ издигането му въ курортно отношение.

Безъ да отричаме значението на курорта за интереситѣ на родния градъ, веднага подчертаваме, че би била грѣшна оная стопанска политика, която има за единственъ своя задача развитието му само въ това отношение. Подобна политика, макаръ и да търси своето оправдание въ днешното икономическо положение на града и да се обуславя отъ най-добри намерения и отъ съображения да се постигнатъ бързи и осезателни резултати — въ основата си остава едностранчива. А като се иматъ предъ видъ икономическитѣ закони и не предвидената утрѣшна действителностъ, тя рискува същщо да бѣде и съ твърде неблагоприятни послѣдствия за стопанствующа Варна.

Предъ видъ това, налага се по-широко да гледаме на нещата, безъ увлечения, и където ги има, да се помъчимъ да се отърсимъ отъ тяхъ.

Варненското гражданство ще благоденствува само, когато всеотдайно се отдаде въ използване всички природни условия, за създаване обектъ на своята поминъчна дейностъ — преди всичко отъ производителенъ характеръ.

Въ тая насока то трѣбва да се подпомага отъ всички

най-вече отъ Варненската градска община, чиято първа грижа е да допринесе чрезъ инициативи и материални средства — за поощряване въ случая, развитието на лозарството.

Налезаще е да се отдѣля повече време и отъ всички — не за приказки и пожелания въ това отношение, но за творческа работа за създаване дѣла.

Дългъ е и на Варненското гражданство, предимно лозари, да докажатъ, че тѣ заслужаватъ това внимание и жертви и ще се окажатъ достойни ратници за едно дѣло, създава-

нето на което е преди всичко въ тяхни рѣще.

За това не малко и отъ тяхъ зависи, чрезъ своята дейностъ, да предизвикатъ подкрепата на тия, които я дължатъ, като най-вече се погрижатъ за създаване предпоставкитѣ за една съвмѣстна обществена работа въ това отношение.

Понеже нашето д-во именно тази грижа вече има, достатъчно е всички лозари да се обединятъ около него и проявятъ по-голямъ интересъ къмъ неговата дейностъ, като най-вече дадатъ своята реална подкрепа за осъществяването на някои инициативи, засягащи въпроса за тяхния поминъкъ

Изъ дружествения животъ.

По случай Рождения день на Н. В. царя, сж разменени следнитѣ телеграми:

Варна, Иванъ Мариновъ председателъ д-во „Варнен. Коренякъ“.

„Искренно благодаря вамъ и на членоветѣ на д-вото Ви за любезнитѣ благопожелания по случай рождения ми день“.

Царьтъ.

Негово Величество Царя
София

„Честитаяйки рождения на Ваше Величество день отъ мое и дружествено име Ви поднасямъ благопожелания за дълго и щастливо царуване — за постижение народнитѣ ни идеали.“

Д-во „Варненски Коренякъ“
Председателъ Ив. Мариновъ

Настоятелството на д-вото ни счита за приятенъ дългъ да изкаже своята благодарностъ на всички съграждани и съграждани, които посетиха дружествена вечеринка, състояла се на 7 януарий — Коледа.

Особенно на тия, които подариха предмети за томблата и специално на г. Асѣнь Николовъ, който прояви похвалната отзывчивостъ къмъ дѣлото на д-вото ни — дарявайки му сумата отъ 5,000 лв.

Така същщо благодари на всички наши членове, които чрезъ своя трудъ и матери-

ални жертви допринесоха за така хубавото изнасяне на вечеринката.

Дружеството ни, съгласно решението на н-вото презъ настоящия зименъ сезонъ имаше да уреди три вечеринки: I-та на 30 ноемврий 1929 г., II — 7 януарий т. г. и III — 22 февруарий т. г. — всички въ салона на Еврейския народенъ домъ.

Първитѣ две вечеринки сж вече изнесени съ отличенъ успѣхъ въ всѣко отношение. Реализиранъ е чистъ приходъ 15958 лева. Н-вото извършва подготовката на третата вечеринка — за 22 то-го, разчитайки на съвмѣстнитѣ усилия на всички членове, като същевременно обича да върва, че и тя ще бѣде същщо така масово посещена преди всичко отъ наши членове и Варнен. гражданство.

Н-вото въ едно отъ последнитѣ си засѣдания реши общото годишно събрание да се състои на 16 мартъ т. г. при дневенъ редъ:

1. Изборъ на бюро и квестори.
2. Отчетъ на н-вото и контрол-комисия и освобождаването имъ отъ отговорностъ.
3. Приемане бюджета за 1930 год.
4. Възстановяване правата на някои изключени членове.

5. Провѣзгласяване благодарителни членове.

6. Изборъ на настоятелство и контролна комисия.

Предъ видъ на това уведомяватъ се всички членове, които биха искали разрешението на въпроси не указани въ дневния редъ най-късно до 1-й III т. г. да съобщатъ за тѣхъ писмено на н-вото, за да бѣждатъ помѣстени въ точка „разни“.

Въ свръзка съ общото годишно събрание и приключване отчетния периодъ Н-вото се обръща най-настойчиво къмъ неотчетенитѣ членове да иматъ грижата най-късно до събранията да си изплатятъ дължимитѣ членски вноски, абонаментъ на вестника и смъртни случаи (за минало време).

За улѣснение самитѣ членове и въ изпълнение своя дългъ настоятелството назнача за инкасатори членоветѣ: Панайотъ Киряковъ и Хараламби Щ. Михайловъ, чийто дългъ е да посетятъ всѣки неотчетенъ членъ и при невъзможността за момента да се отчете да изискватъ поне подписа имъ въ специално съставения списъкъ за това, че сж посѣтени.

Н-вото като моли да имъ се указва довѣрие, съ тази мѣрка счита, че изпълнява повеленията на чл. чл. 26 и 27 отъ новия уставъ, които изискватъ писменното уведомяване на неотчетенитѣ членове.

Текста на устава гласи: Тѣзи членове, които дължатъ повече отъ 3 мѣсеца членски вноски къмъ датата на общото събрание нѣматъ право да участвуватъ въ него, да гласуватъ и да бѣждатъ избираеми“.

А тѣзи, които следъ писмено уведомяване дължатъ повече отъ 6 мѣсечни членски вноски — прѣставатъ да се числятъ въ списъцитѣ на дружествени членове.

На 9 Февруарий т. г. 10 ч. сутринята въ дружественото помѣщение дружествения секретаръ г. Г. Балабановъ ще реферира на тема: „Развитието на лозарството и ролята на Варненски Коренякъ“.

Предъ видъ жизнения характеръ на този въпросъ, особено за болшинството отъ нашитѣ членове и евентуално решенията, които биха се взели, присѣдствието на всички членове е задължително.

Навременна мърка.

Не данна се съобща чрезъ пресата, какво презъ м. декември т. г. ще има общо преброяване на населението въ царството, като глав. дир. на статистиката вече е предупредила общинитъ за вземане своевременни мърки за тая цѣль.

За насъ иматъ ценно значение, общ. мърки, отколкото тия на гл. дирекция на статистиката, защото последната работи по-общо изработенъ и добре проученъ отъ специалисти планъ, а най-главното, че лицата които боравятъ тамъ — въ статистиката, сж стари и опитни чиновници.

Важни сж за насъ общ. мърки и разпоредби, защото повечето персоналъ въ общинитъ е непостояненъ, следователно, нѣма тая практика — похватъ, каквито би следвало да има, колкото и да бжде преданъ и да има присърдце цѣлитъ и задачитъ на гл. дирекция на статистиката.

Наблюденията отъ преброяванията отъ 1910 г. до сега, ни даватъ основания да зачекваме тоя въпросъ, смѣтайки го крайно навремененъ, за да може нашата общ. управа не само да има една добра и точна статистика, но и самото гражданство при издадени справки — да не се мотае, като „пати въ рещето“. Несъмнено е, че каквото и да прави общ. управа, преброяването ще се изнесе, но ползата, която би следвало да остави тукъ за града, въ свързка необходимитъ нани за гражданството, каква ще бжде?

Изхождайки отъ това положение необходимо ще е за това културно мероприятия ржководнитъ фактори: а) да узаконятъ часъ по скоро новитъ наименования на улици и населени мѣстности въ и край града; б) отпечатване и поставяне повече металически табелки съ название на улицитъ, а не както бѣ до сега: улица дълга 2 клм. съ две табелки въ две разни страни, което често е създавало курнозъ: „постояния стражаръ или обитателъ въ сжщата улица — да не знае названието на улицата си“.

Забелѣжка 1) Празднитъ дворни мѣста слѣдва да носятъ сжщо №-рация, защото днесъ ако сж праздни, утре се застроятъ, а това ще улесни и партиднитъ бждещи семейни книги.

Заб. II) Въ улици, които се затварятъ до 5 години, зградитъ които се унищожаватъ по парцелация, да носятъ временни №-ра и временни партиди.

в) Отпечатване спец. домакински листове, които веднажъ написани, скрепени

съ подписитъ на: домакния, пребронителя и контролѣора да се подреждатъ, поддържатъ и образуватъ основната законна Семейна книга, веднага следъ преброяването. Защото, досегашната практика — преписване и сверяване домак. листове, създава излишни общ. разходи, излишенъ персоналъ и грѣшки, които понася гражданството съ денгубие и пр

г) Да се предпочетатъ за пребронители лица, които порано сж били такива, и да познаватъ добре района който ще преброяватъ, обаче и съ задължение, че за всѣка допусната грешка сж лично тѣ отговорни.

д) Всѣкой пребронителъ да има планъ съ добре очертанния му районъ и съседнитъ райони, за да се избѣгнатъ два пжти преброявания или раздавани карти по улици или пъкъ никакъ не преброявани.

Евт. Н. Георгиевъ

Д-ръ К. Караджовъ
Варна.

Долу бѣлиятъ хлѣбъ!

Бѣлиятъ хлѣбъ е твърде малко хранителенъ: той съдържа почти само нишеста (amylum), т. е. едно твърде лошокачествено хранително вещество. Сжществениитъ хранителни материи се съдържатъ въ изхвърлянитъ отъ насъ трици. Тамъ се съдържатъ бѣлтѣчнитъ вещества, отъ които ние изхвърляме четиритѣхъ пети при пресѣване на брашното, съ целъ ужъ да го пречистимъ, облагородимъ. Тамъ се съдържатъ още и витаминитъ, липсата на които докарва разни болѣсти, а главно болѣстѣта „бери-бери“, на която най-леката форма се характеризира съ слабостъ въ краката, болезненостъ въ мускулитъ на прасцитъ при натисване и слабъ отокъ въ дебелитъ меса; а най-тежката — съ настѣпване въ нѣколко часа на диспнея (задухъ), бързо биене на сърдцето, болки въ подлжичната област, диария, гърчове, като смъртта настѣпва въ нѣколко часа или седмици, вследствие общо посиняване, слабъ пулсъ и отокъ на бѣлитъ дробове. По междута формии сж: тѣй наречената суха атрофична форма, признацитъ на която сж: обща слабостъ, атрофия на мускулитъ на ставитъ, на долната частъ на организма, а после и на другитъ, общо слабееие, при което болнитъ запличаватъ на скелети; и хидропичната форма, при която, освенъ нѣкоп отъ горнитъ признаци, явяватъ се отоци въ ставитъ, лицето, ржцетъ, стичане на тѣч-

ности въ плеврата, перикарда (обвивката на сърдцето), между клеткитъ на съединителната тъканъ на органитъ, въ който случай болнитъ изглежда като подутъ; пикочѣта спада до 200—300 куб. сантим. за 24 часа, вмѣсто 1200—1500 к. с. (грама), нормално количество.

Въ трицитъ има още и разни соли: фосфати, които освенъ другото, поддържатъ и нервната система и даватъ ѝ преднина при направляване всичкитъ служби на организма, а следователно, и на смилането; магнезий, който изобилствува въ тѣхъ и предвардва отъ рака, на който голѣмото разпространение се дължало и на бѣлия хлѣбъ

Черниятъ хлѣбъ, благодарение именно на трицитъ, предвардва отъ запекъ, тоя голѣмъ виновникъ на отравянето на организма и появяването на артериосклерозата и преждевременната старостъ.

Не е вѣрно, че бѣлиятъ хлѣбъ билъ по лесносмилателенъ отъ черния — това намиратъ така ония, които се хранятъ съ бѣлъ хлѣбъ, защото последниятъ, беденъ откъмъ витаминитъ, соли и и др., създава лошокачествени смилателни органи, лошокачествена нервна система, сир. лошокачествена смилателна служба. Единствениятъ начинъ за придобиване здрави и добри смилателни органи е да почнемъ да се хранимъ съ черъ хлѣбъ.

Сжщо не е вѣрно твърдението, какво, не трѣбвало да се взема предъ видъ, колко бѣлтѣчни вещества съдържали трицитъ, а колко се всмуквали, асимилирали отъ организма — само ония, които сж свикнали да се хранятъ съ бѣлъ хлѣбъ, не сж въ състояние да асимилиратъ бѣлтѣцитъ на черния хлѣбъ. Нашиятъ селянинъ така добре ги извлича отъ него и ги асимилира, щото може да се поддържа и живѣе само съ такъвъ хлѣбъ, а за бѣлия хлѣбъ казва, че „неситѣлъ“. Но не се касае само за бѣлтѣчнитъ материали, които хранещитъ се съ бѣлъ хлѣбъ може да намѣри и другаде, но за самитъ и главно, витаминитъ, които още не познаваме добре, та не сме въ състояние да замѣнимъ съ други.

* * *

На децата по-добре и отъ черния хлѣбъ е да се даватъ зародишитъ на житото, сир. киснато 2 — 3 дена въ вода жито, обедъ и вечеръ по 1—2 чаени лжжички. Това жито, което почва да никне въ водата, съдържа много витамини.

Но тѣй като пъкъ житото е царъ на житнитъ растения,

то отъ това не следва, че ние трѣбв да занемаряме и другитъ такива, защото основния законъ на физиологическото хранене е: по възможностъ, най-голѣмо разнообразие. Така ние трѣбва да употребяваме въ храната си ржжѣта и царевичата. Еврекчѣта и песметчѣта отъ ржжено и царевично брашно сж много полезни за децата. Англичанитъ употребяватъ овеса подъ названието „квекеразъ“.

Сжщо, макаронитъ и другитъ тестени работи отъ бѣло брашно сж бедни храни. Тѣ сж полезни за произвеждане на топлина (калории) и работа, но не и за образуването на тъканитъ. Булгурътъ, напротивъ, е много предпочтителенъ отъ ориза. Трѣбва да почнемъ да го употребяваме въ изобилие, преди да се усетятъ чужденцитъ да ни го продаватъ въ кутии подъ нѣкое нѣмско или английско наименование, въ който случай ще го плащаме двойно и тройно по-сжщо, но и ще го намираме за твърде вкусно.

* * *

Въ заключение ще кажемъ, че много право е казалъ единъ ученъ лѣкаръ: „Хората сж толкова невежи по отношение природнитъ закони на храненето, щото даватъ на свинитъ си храната, която би трѣбвало да дадатъ на дѣцата си, за да развоятъ тѣхнитъ мускули и тѣхния мозъкъ, а даватъ на децата онова, което е полезно за угояване на свинитъ имъ“.

Съ други думи, той ни казва чисто и ясно, че ние вършимъ най-голѣмата глупостъ когато пресѣваме брашното и вземаме та изхвърляме на свинитъ си трицитъ, които съдържатъ азотни и фосфорни вещества и витамини, а задържаме за себе си „фарината“, сир. една лошокачествена храна. Ъто защо, по-вече отъ сигурно е, че когато се научимъ да нареждаме храненето си съгласно природнитъ закони, ние за да доказваме, че не сме глупави хора, нѣма вече да казваме, както сме правили до сега: „не мислете, че ядемъ трици“, а ще заявяваме съ възмущение и гордостъ: „на мислете, че ядемъ бѣлъ хлѣбъ!“.

Кореняци, не забравяйте, че въ Вашата редовностъ е силата на „Варненски Коренякъ“.

Печатница и Хромолитография

„Просвѣщение“

Пан. Зенгиновъ — Варна.

Порчка № 31.

ГАЛЕРИЯ НА ВАРНЕНСКИТЕ ОБЩЕСТВЕНИЦИ

Иванъ П. Церовъ

Да се прецѣнява дѣятелността на исторически лица или даже на скромни общественици чакъ следъ смъртта имъ има наистина това преимущество, че прецѣнката може да бѣде по завършена, по-обективна и изобщо взето по-лесна, защото вече самитѣ изминати години и промѣненитѣ условия хвърлятъ по-голяма доза свѣтлина върху дѣятелността на покойния и неговия общественъ обликъ, става нѣкакъ си за насъ по-очертанъ. И ако днесъ въпреки това се заехъ да говоря за обществената дѣйностъ на здравия, живия и уважаемия ни съгражданинъ г. Церовъ, то е за това, защото дългогодишната му дѣятелностъ представлява вече днесъ почти напълно завършена картина и ако още продължава своята писателска научна дѣятелностъ и може да ни достави още доста трудове, то тѣ могатъ да бѣдатъ само отъ една и съща категория и продължение на предишнитѣ и едва ли биха могли да измѣнятъ нашата прецѣнка. Втория методъ има пъкъ още и това преимущество, което липсва на първия, че познаваме автора (общественика) лично, познати ни сѣ неговитѣ условия за работа, както и познаваме — много важно обстоятелство — неговия характеръ. Всичко това ще бѣде вече неизвестно или недостатъчно ясно за бѣдещи критици и възможно е, че тѣ не ще могатъ да се добератъ до истината средъ противоположни може би показания.

Да се запознаемъ тогава съ кратка биография на общественика, за да се освѣтимъ по-добре по неговата дѣтелностъ.

Той е роденъ на 26 III. 1857 год. въ село Церова кория, Търновско. Първоначалното учение изкаралъ въ родното село, а средното образование получилъ въ семинарията на лѣсковския мѣнастиръ, основанъ отъ Иларионъ Макриополски. 1877 билъ вече назначенъ за учителъ въ родното село, после билъ назначенъ учителъ въ шестокласното дѣвическо училище въ Габрово. Презъ времето на конституционния превратъ билъ избранъ за секретаръ на либералната партия, която се бореше противъ пълномощенското управление. Следъ това е билъ учителъ въ четирекласното мъжко училище въ Свишовъ, инспекторъ на свишовския учебенъ окръгъ и най-сетне презъ 1888 год. идва въ Варна, гдето учителствува при мъжката гимназия отъ 1. IX. до 15. III 1890, когато е билъ назначенъ инспекторъ на варненското учебно окръжие, въ която длъжностъ престоилъ до 7. VII. 1894 год. Презъ времето на неговото четиригодишно инспекторство сѣ биле построени въ много села по-сгодни училищни помещения, толкова важни за успѣха на училищного дѣло. Падането на Стамболова прекратява изведнажъ неговата ползотворна ин-

спекторска дѣятелностъ и той бива даже принуденъ, за избѣгване на партизански нападки и закани, да се махне отъ Варна и да се премѣсти за една година (1894) въ Шуменъ, дето става учителъ въ Шуменското педагогическо училище. Следъ уталяване на партизанскитѣ страсти той се връща отново въ Варна и оттамъ 1895 г. става учителъ въ варненската девическа гимназия. На тая длъжностъ той е можалъ да се задържи цели 5 години. Отъ това 5 годишно учителстване той е запазилъ много добри спомени. Директоръ на гимназията бѣше тогава Н. Начовъ, известенъ по своитѣ критически студии въ областта на литературата, фолклоръ и по обществена дѣятелностъ. Той се грижеше много за повѣрената гимназия и който искалъ да работи, намиралъ у него насърчение и утѣха. Такива директори бѣха редкостъ. Това прекрасно време траеше за Церова само 5 години, но и това бѣ твърде много при нашитѣ партизански нрави: станалъ за нѣкои неприятенъ или неудобенъ и ето уволняватъ Церова произволно по чисто партизански начинъ.

Следъ уволнението Ц. се заловилъ по-усърдно за литературна критика и презъ 1901 г. издава *Христоматия по българската литература*. Критичитѣ на тая Христоматия: Б. Ц. (оневъ) и нѣкойси Б. А. изтъкнаха нѣкои недостатѣци на тая христоматия, но критиката имъ не излезе сполучлива. Както всѣкое човѣшко дѣло, Христоматията имаше свои недостатѣци, но не тези на които указаха критицитѣ и които биха могли да се отстранятъ при едно второ издание. Най-добре оцениха Церовата христоматия учители и ученици. Като бившъ общински библиотекаръ мога да удостовѣря, че даже въ последнитѣ години се търсѣше тази христоматия отъ много учители като удобно помагало за изучаване на българската литература, макаръ че напоследѣкъ вече ѝ липсваха образци отъ най-новата литература.

Къмъ учителското поприще Церовъ се е върналъ още веднажъ въ 1905 год. като учителъ при мъжката гимназия тукъ. Но вече 1907 год. бѣше принуденъ да си подаде оставката. Това бѣше неговата последна учителска длъжностъ.

Две години по късно на 10 VI. 1909 г. той бѣше избранъ отъ демократическия общински съветъ за кметъ на Варна. Този общински съветъ бѣше последенъ *хомогененъ* общ. съветъ. Затова между съветницитѣ имаше пълно единодушие, поради което не се държаша многочасови партизански речи, пълни съ фразеология и праздни по съдържание, които отнематъ само време и хабятъ напразно енергията на съветницитѣ. Този общински съветъ подъ председателството на опитния

и добросъвестния кметъ Церовъ, необезпокояванъ три години отъ никого, можалъ да развие рѣдка по своята добросъвестностъ, благодарумие и предвидливостъ дѣятелностъ. Защото не бива да забравяме, че въ днешни времена има дѣятелностъ съ демагогски цѣли, за постигане лични или партийни изгоди, а за обществото такава дѣятелностъ носи само загуби. Дѣятелността на този съветъ бѣше развита въ две направления: 1) по благоустройството на града 2) по културно поздигане на града.

Преди всичко трѣбва да се отбѣлежи, че кмета Церовъ се е отнесълъ сериозно и почтено къмъ работи подготвени, започнати или замислени отъ предишния съставъ подъ председателството на д-ръ Пюскилиевъ. Бившия съставъ бѣше оставилъ въ наследство на новия склучения 8 милионенъ заемъ предназначенъ за благоустройството на града. Кметъ Церовъ заварения заемъ употребилъ главно именно за тая, а не за друга цель: *Водоснабдяване, канализация, регулация на главни улици въ пиацата (цариградска) и трасиране на шосето въ индустриалния кварталъ, електрическо освѣтление, построяване на три нови основни училищни здания: учил. Априловъ, Арабаджиевъ и св. Климентъ и довършилъ започнатото отъ други учил. Славейковъ, снабдилъ се основнитѣ училища съ главни помагала и покъщнина, построилъ се махленски хали за месо, дезинфекционно здание, модерна цѣлтарница заедно съ къщата за градинара, две общински кланици за добитѣкъ, откри се общинска химическа лаборатория за изследване качеството на хранителнитѣ продукти, откри се общинска аптека за бедни, самостоятелна градска амбулатория въ IV участѣкъ, направиха се 42 доходни дюгана на пазарния площадъ, въ лозята се прекараха нѣкои нови пѣтища, мостове и се построиха нѣколко чешми, основа се разсадникъ на американскитѣ лози, въ нѣкои по главни улици се поставиха тротоаритѣ съ циментови плочи. Съ икономисанитѣ отъ бюджета 350,000 лева се издигнаха стѣнитѣ на бѣдация общински театръ; съ тия суми бѣха свършени зидарскитѣ и тенекиджийскитѣ работи. Оставаше още театъра да се покрие и да се довършатъ вътрешнитѣ части. Предполагаше се, че следъ 2—3 години театъра ще бѣде довършенъ пъкъ така съ икономии по редовни бюджети т. е. безъ заеми и просии. Но настѣпиха злощастни войни и отъ 23 III. 1912 т. е. отъ датата на полагането на основния камѣкъ за театъра и до днесъ (31 XII 1929) г. театъра не е можалъ да бѣде довършенъ било по нѣмане средства било по нежелание на нѣкои среди да го довършатъ.*

Повечето отъ гореизброенитѣ обществени работи и предприятия бидоха извършени въ времето на Церовото кметство, освенъ може би електрическата инсталация, започната дѣйствително въ неговото време, но довършена отъ следуюция по дирѣ демократитѣ съставъ, подъ председателството на пок. Ал. Василевъ. За това не отговаря напълно на истината надписа върху възпоменателната плоча въ електрическата централа гласяща, че тая инсталация съоружена при кметуването на Ал. Василевъ, а би трѣбвало да се напише: Тая постройка започната при кметуването на Изв. П. Церова а довършена при кметуването на Ал. Василевъ.

На 31 III 1912 поради изтичането на мандата Церовъ напуска кметската длъжностъ. Новоизбранитѣ съветници нѣмаха търпение да дочакатъ срока си, но се опитаха по единъ шиканьорски начинъ да изтикатъ частъ по-скоро, безъ дълги формални протакания своитѣ противници и за тая цель прибѣгнаха къмъ заведение на нѣкакви углавни дѣла. Сждѣтъ обаче отхвърли несъстоятелнитѣ обвинения и така, вместо да напуснатъ старитѣ съветници своитѣ мѣста съ почести и благодарности, въ награда за своитѣ трудове трѣб-

ваше да изпиятъ горчивата чаша поднесена имъ отъ озлобенитѣ противници. Такава е орисницата на честни общественици и труженици.

Следъ като напусналъ кметския постъ повечето отъ свободното си време Церовъ прекарва въ научно-литературна дѣятелностъ. Нѣколко години подъ редъ бѣше заетъ съ съставяне на *церковнославянския речникъ* сравнително съ старобългарски. Речникътъ е предназначенъ за помагало при обучение по церковно-славянски езикъ въ гимназиитѣ и въ известна мера и по старобългарски въ среднитѣ училища. Той съдържа 557 голѣми ржкописни страници и е билъ завършенъ 1920 год. Има енциклопедиченъ характеръ. Съдържанието му е следно: покрай общитѣ имена въ него сѣ поместени въ азбученъ редъ и собственицитѣ имена и то не само за библейскитѣ личности отъ вѣхтия и нови заветъ, но и за по-важитѣ черковни учители и дѣатели отъ старобългарската и среднобългарската епохи, съчиненията на старобългарски писатели, характера на всички богослужебни книги, разни мѣстоназвания. Своя трудъ Церовъ предложилъ на св. синодъ за оценка и напечатане. Следъ 4 години Синода връща на автора неговия ржкописъ ужъ по нѣмане на средства да го издаде. Навременно ще бѣде преди да се напечата речникътъ да се попълни съ по-нови научни данни по етимология. Необходимо е да се използва най-новия етимологиченъ речникъ на *Бернеке*, тѣй като етимологиченъ речникъ на Миклошича е донѣкъде устарѣлъ, а по-новия речникъ на *Бернеке* днесъ не всѣкой може да си набави.

Освенъ упоменатитѣ трудове на Церова нека да споменемъ още за неговата цѣнна брошура *Петдесетгодишнина на българското училище въ Варна* (1861—1910/11 г.), статията му *По историята на учебното дѣло въ Варна* напечтена въ отчета на варненската девическа гимназия за учебната 1897—1898 (стр. 35—50), статията *„Освобождение и начално устройство на България“ и Дѣйностъ на министритѣ на просвѣщенieto отъ освобождението до сега* обнародвани въ мѣстния в. „Варненска поща“ за 1927 год.

* За обществено-културна дѣятелностъ на Церова ще говоримъ въ отдѣлна статия, защото самата материя изисква да се третира тя отдѣлно и по-пространно. Тукъ само ще упоменемъ, че е билъ председател на театралното дружество „Театръ“ и председател на Българското славянско дружество (клонъ Варна), въ които показали усърдна и плодотворна дѣятелностъ.

Само два пѣти и то за кратко време земалъ още Церовъ участие въ общественитѣ работи. Отъ 4/XI 1921 - 23. III. 1923 е билъ председател на варненското училищно настоятелство. По причина на тогавашнитѣ тежки финансови и политически условия не му бѣше възможно да направи нещо по-важно. А пъкъ на 31/III 1924 год. биде избранъ за представител отъ варненската околия за черковенъ народенъ съборъ въ София.

Я. Романчукъ

Семейството Асѣнови (Мухтарови).

II.

Въ брой 8 на вестника казахме, че единствения синъ на загиналиятъ на Дервишъ - Тепе Вангелъ Асѣновъ (1829) — Никола, билъ преместенъ отъ Одринъ въ Бургасъ, а отъ тукъ чакъ въ с. Бѣла (Варненско), отдето 1843 се прѣселилъ въ Варна. Тукъ той отначало се занимавалъ съ търговия, а после постѣпилъ на турска служба. Съ своя тантъ и авторитетъ той умѣлъ да добие голѣмо довѣрие и влияние предъ турцитѣ и по този начинъ можалъ да услужва често на българскитѣ революционери (говорихме вече за двѣтѣ му срещи въ Варна съ х. Димитръ Асѣновъ) и

да отървава заподозрени революционери от смъртно наказание. Всичко това тръбвало да се върши умъло и тайно, без да знае дѣлната ржка какво прави лѣвата и при това често самъ трѣбвало да страда.

Тукъ допълнително ще упомена, като какъ той можалъ да отърве отъ смъртно наказание въ надвечерието на освободителната война както себе си така и 5 души революционери — членове на варненския революционен комитетъ, обвинени отъ турското правителство въ това, че следъ преминаването на Хр. Ботевата дружина презъ Дунава и следъ черешовото топче 1876 год. тѣ въ Варна записвали доброволци и ги изпращали презъ Русе въ Балкана за централния революционен комитетъ. Имената имъ сж: 1) самъ Никола Асѣновъ 2) Гати Тодоровъ, коларъ отъ Ямболъ 3) свещ. Констан. Джовски, родомъ отъ с. Устово, Ахж-Челебийско 4) Драганъ Стояновъ, земледѣлецъ 5) Коста Станевъ, земледѣлецъ и 6) Стоянъ Куюджуклу, родомъ отъ с. Куюджукъ, варненско. Отъ тѣхъ 5 души сж били освободени чрезъ умѣлата защита на Никола Асѣновъ, само Стоянъ Куюджуклу поради едно малко недообяснение е билъ заточенъ въ гр. Бруса. — За злощастие презъ сжщата нощъ извѣстния тогава въ Варненско хайдутинъ Мемедали възползуванъ отъ освободението на 5 революционери сполучилъ по единъ мистериозенъ начинъ да избѣга отъ затвора. Веднага подиръ диритѣ му е била изпратена потеря отъ конни стражари на чело съ туку-що освободения чорбаджи Никола. Хайдутинътъ като се научилъ, че него преследва Никола, за отмъщение и за да отклони вниманието на Никола, запалва чифлика на последния близо до село Звѣздица. Тогава изгорели всички яхри съ добитъка, плѣвници и други жилища, отъ което Никола ималъ чувствителна загуба.

Настъпни деньтъ на освободението на гр. Варна. По влизането на руситѣ въ Варна 1878 има подробно изложение отъ очевидеца пок. попъ Христо Върбановъ въ V кн. на „Известия на варненското археологическо дружество“ (1912). Неговото изложение смѣтаме за нужно да попълнимъ съ нѣкои подробности, характерни за неговия моментъ.

Коменданта на крепостта не е смѣялъ веднага да предаде града на руситѣ безъ разрешението на султана и за това, щомъ видѣлъ табитѣ на града обсадени отъ руситѣ, изпратилъ въ 8 часа сутринта телеграма до султана съ приблизително такъво съдържание: „Да предамъ ли крепостта Варна или да се противопоставя съ продължаване на военните действия. Руситѣ доста сж се приближили до града. Подкрепление ще имамъ ли?“ Въ 12½ ч. се получилъ отговоръ: „Защо пъкъ искате подкрепление? Вий тамъ малко ли бѣхте, та допустнахте неприятеля да се яви предъ вратитѣ ви? Стига кръвъ се е ляло, предайте се“ (Смѣшни церемонии като се има предъ видъ че руситѣ сж били вече презъ Цариградъ!).

Членоветѣ на българската община, а тѣй сжщо и на гръцката община, още нѣколко дни по-рано били тайно се приготвили да посрещнатъ макаръ и скромно рускитѣ победители. На генералитѣ Цимерманъ и Столытинъ бѣха поднесени отъ В. Христовъ и Никола Асѣновъ на 2 красиви табли хлѣбъ, солъ и ключоветѣ на крепостта. Столытинъ като видѣлъ забележителната фигура на Никола изрекълъ: Вотъ типъ красиваго болгарскаго чловѣка, а Цимерманъ въ отговоръ на краткото привѣтствие на Никола, произнесълъ приблизително следната знаменателна и сжщевременно каточели пророческа кратка рѣчь: Веригитѣ на българското робство сж вече скѣсани и сжвършено разбити и отъ сега нататъкъ българскиятъ народъ трѣба да живѣе и добрува; той не трѣба да забравя най-големия си дългъ: да почита паметта на починалитѣ си великани за свободата, защото тѣхния гласъ и крвѣта подбуди въ руското братско сърдце отмъще-

ние... Да, но имамъ още една дума да Ви кажа, брате, и ако не ми се върва напълно въ събдяване на тия думи, то все таки смѣя да Ви кажа: Чини ми се, какво българския народъ скоро ще забрави освободителката си Русия. Но дано Богъ на гразуми всѣхъ! На това Никола трогнатъ и простъленъ отговорилъ: Ваше сиятельство! Ако последното предсказание би се случило нѣкогажъ на тоя бѣлъ свѣтъ, то това нѣма да бжде богу угодно и знайте, че такъво нѣщо не ще бжде сторено отъ истинскитѣ българци. Пази Боже Русия и България! Да живѣятъ братскитѣ народи и царя освободителъ. — Следъ тази рѣчь Цимерманъ цѣлуналъ Асѣнова.

Подиръ 1—2 дни Никола биде поканенъ отъ князь Дондуковъ на чай и въ присѣдствіето на Цимерманъ. Между нѣкои разменени думи Дондуковъ поканилъ Никола да продължава службата си за България, обаче Никола, следъ като обрисувалъ всичкитѣ си страдания и умората си отказалъ да приеме предложената му любезно покана като още прибавилъ: Азъ самъ и първи ще туря ключалка на устнитѣ си и ще мълча за да видя, що и до где ще прославятъ България новитѣ ни управници. Призовавамъ божата закрила надъ България, а на уредницитѣ ѝ пожелавамъ благоразумие и добри бжднини.

Горнитѣ недоизказани мисли и думи излезли отъ изстрадалата душа на Никола ни даватъ да разберемъ, че вече тогава имало е обиди и търкания средъ тогавашнитѣ по-първи хора. Даже не е мжно да се доберемъ до причинитѣ за това. Тѣ се криеха въ човѣшката завистъ и стремление за първенство. Но тѣй сжщо извѣстно е, че въ времена тежки и опасни съвсемъ малцина сж, които рискуватъ и се жертвуватъ, болшинството мълчи и се спотайва, а намиратъ съ и такива, които минаватъ въ лагера на противницитѣ. Но когато опасността мине, сжщитѣ страхливци ставатъ куражливи; мнозина си приписватъ разни заслуги, макаръ че ги нѣматъ и се натрапватъ за патриоти разб. безъ патриотически дѣла или тѣй наречени хартийни патриоти, и тѣ съ своето нахалство отритватъ истинскитѣ, скромни — и тѣ обидени смиренъ отстъпватъ на вторъ планъ.

Лесно е да се разбере, че такъво нѣщо се е случило и съ Никола Асѣновъ. Той се отказва отъ всичко и не претендира за нищо, при всичко, че много пострадалъ материално. Дадената единъ път дума, че нѣма за напредъ да се намѣсва въ общественитѣ работи и да не претендира за нищо и за своитѣ минали работи ще пази мълчание, той я удържалъ до край. И когато еднѣжъ покойния Кръстю Мирски и Хр. Върбановъ посетили дома му и го помолили да имъ даде нужнитѣ сведения както за дѣда си Вангела, така и за родословието му, Никола положително отказалъ на тая имъ молба като имъ още еднажъ напомнилъ, че веднага следъ капитулацията на гр. Варна е поставилъ ключалката на устнитѣ си и че не желае да се пише нищо за неговитѣ дѣла.

Следъ освободението на България той останалъ още по беденъ и принуденъ бѣше да обработва останалитѣ му малко лозя и да храни свини и така съ лозарство и свиновъство да изкарва препитанието си. *Habent sua fata libelli* — казвали римлянитѣ за книгитѣ. Въ нашия случай можемъ да кажемъ, можеби не до тамъ красиво, но за това вѣрно: *habent sua fata homines*.

Характерни и пророчески сж сжщо думитѣ на Цимерманъ по бждшитѣ отношения на Русия и България. Той още въ самото начало можалъ да предвиди, че отношенията между двата славянски народа не ще бждатъ винаги гладки. Така и стана. Причинитѣ на това днесъ сж ясни: Взаимно непознаване и неразбиране, невежество, липса на една трайна ориентировка, а отгоре това интриги на трети заинтересовани лица.

Я. Романчукъ.

Малко освѣтление

Варненци помнятъ бригадата отъ: кондуктори, измѣрвачи и инженери, които презъ 1912 година почнаха и презъ 1914 г. свършиха работата си по измѣрване и планиране онай плещъ земя (Варнен. лозя). обхващата протяжение отъ града до стопанството „Св. Константинъ“ 600 метра въздушна линия надъ шосето и цѣлата площъ подъ шосето, кръстена „курортна частъ на гр. Варна“.

Разбира се, че всичко това стана по-рѣшение на общ. съветъ, което влѣ струя на симпатии и радости въ трудолюбивитѣ Варненци — лозари.

Покойния инженеръ Златаровъ, доколького помнимъ, биде акламираиъ съ сполучливо изработения планъ, одобренъ и откупенъ отъ общ. съветъ за около 28—29,000 лева презъ 1914 год. по тогавашенъ курсъ на лева.

Обаче злокобната велика война, създателка на стопански застои, сложи мълчаливо грубия дървенъ кръстъ на това добро начинание — бждеция курортенъ кжтъ — до Варна или по-право частъ отъ курортна Варна.

Войната се свърши, но се яви нова, мълчалива война: сегашното положение и цени на имоти въ тая курортна частъ и се призна, като социална нужда „ново проучване тоя планъ“, защото ако така се вземе утвърждение и приложението му (на плана) ще се оцѣтятъ мнозина нови собственици, станали такива веднага следъ снемане тоя планъ. Въ случая кой би трѣбвало да бжде по-внимателенъ общ. управа или собственицитѣ на земя?

Общ. управа би следвало да работи бързо и обмислено, за да не се изпада до положение на протакане, рекламиране, а сжщевременно създаване предубеждение за разточителство на общинска пара и залжване съ крайбрѣжни алейки.

Защото проследенъ развой по благоустройството на тая ценна градска частъ отъ 1912 г. до сега ни води къмъ сърказмъ че, тукъ има голѣмъ катаклизъмъ:

„Сопата на падаря — разрѣшава благоустройство, хигиена, лозарство, овощарство, строежи, пжтища и пжтѣчки“ — въ курортната частъ на гр. Варна.

Подвижна катедра безъ перо, книги и мастило.

Ала не е далечъ деня, кога трѣзвата мисль, съпоставяйки прилагането тоя планъ — да каже тежката си дума, и мнозина лозари до гдето сж живи да помнятъ, кога сж имали лозя въ курортната частъ на г. Варна.

Защо се бави утвърдението на тоя планъ и пжлното му прилагане?

Зизи.

Хроника

Презъ изтеклия м-ць януарий н. г. отминаха въ вечността трима наши добри дружествени членове:

Андрѣй Илиевъ, Саво Алексиевъ и Димитър Тодоровъ — бивши дружествени подпредседатели.

Спирайки се върху живота на последния, като добъръ, активенъ участникъ въ живота на дружеството, отъ групата на ония наши добри граждани, които дадоха повикъ за създаване това гнѣздо, отъ което духа вече топлота, култура, икономии, взаимна мощъ, кръстено съ името К. П. И Д-во „Варненски Коренякъ“, не можемъ мълкомъ да отминемъ неговата кончина.

Роденъ въ Варна презъ 1875 год, люлянъ отъ възгоди и невзгоди на живота, преживѣлъ всички перипети отъ освободението ни отъ робство до сега, той не остана до последния моментъ на живота си безучастенъ въ това клокочащо море, наречено животъ, и даде своѣ данъ за съзидане на това ни гнѣздо — „Варнен. коренякъ“ съ девиза „процѣтиване на гр. Варна“ по пжти на мирна култура, трудъ, опознаване, облагородяване характери, възпитание и създаване поминѣкъ на тия, що милеятъ за тоя градъ.

Покойния не бѣ образованъ, ала неговата любезна телностъ му бѣ създала добъръ полетъ. Живота — това е училище, което дава хора отлични, примерни граждани

Покойния, паралелно съ семейнитѣ си грижи, до последния моментъ на животъ си, не остана равнодушенъ и безактивенъ участникъ на дружеството ни и като нашъ добъръ другаръ той си сви вѣнецъ „отъ добри дѣла“ въ нашите редове, раздѣли се отъ насъ навѣки съ погледъ тихъ и смиренъ.

Миръ на прахѣтъ имъ.

Варненски археологически музей.

Постжпления за м-ць декемврий и януарий. *Отъ Варна:* Н. Димитровъ — 4 сребърни римски монети; В. Райчевъ — 1 среб. рим.; Гр. Кузовъ — 1 мед. рим.; Иванъ Ивановъ — сжщо; Б. Калояновъ — 6 бронз. македоно-тракийски, 2 град. импер, 11 мед. рим., 6 мед. визант. 2 бронз., 3 австр. мед., 2 рус., 1 тур. монети; Н. Ив. Костовъ — 1 бронз. рим.; Т. Константиновъ — медна автономна; К. Георгиевъ — медна визант.; Н. Герасимовъ — бронз. прѣстенъ; Здравка Томова — три дървени лѣжници, бронзовъ медалионъ и 2 мед. тур. монети; Ел. Д. Клашнакова — икона; Е. Маркова — костъ на предпотопно тюленообразно животно; Б. Пенчевъ — бронз. монета Марцианополь; Максимъ Кръстевъ — мраморенъ фрагментъ отъ трак. конникъ; П. Черевъ — бронзово украшение. *Шуменъ:* Сем. Р. Мощевъ — седефена икона. *Аджамлеръ:* Ив. Павловъ — бронз. монета Марцианополь, рим. и визант.; Я. Димитровъ — пирин. заръ; П. Петковъ — 2 мед., 1 среб. римски, 1 среб. полски монети; Т. Стефановъ — мед. римска; Н. Миленковъ — 2 монети мед. рим. и български; Яни Георгиевъ — дървенъ календаръ; Иова Георгиева — бродерия; Ст. Андреевъ — глинен. гърне. *Айджидеръ:* М. Мустафовъ — бронзово украшение.